

Policratici Contenta

Johannes <von Salisbury, Bischof>

Parrhisius, 1513

Ca. xv. De speciebus somniorum/ & causis & figuris/ & significationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70332)

poralium sensuum aliquid ostendunt: sed animo cuiuscumque rei specie mediate: aut citra medii difficultatem verum falsum frequenter ingerunt. Signa etenim interdum vera: interdum falsa sunt. Quis nescit somnionum varias esse significaciones: quas & usus approbat: et maiorum confirmat auctoritas? In eis utique quoniam somnus est animales virtutes sine sensus qui dicuntur corporis et sunt anime quiescunt: sed naturales intenduntur. Contingit interim ut animus corporis exercitio releuatus in seipsum liberius redeat: et veritatem nunc per figuras et enigmata: nunc immediata facie licentius contempletur. Quod et illum non latuit qui somni depingens portas: alteram eburneam: alteram corneam finxerit: cum & cornu sit pennium visui/ qui non frequenter errat: & ebur nature densioris: & usque ad extremam tenuitatem rasum nullo visus acumine penetretur. Hoc quidem detibus: illud oculis verioribus similis est. Hinc vera somnia: hinc falsa ad celum mittunt insomnia manes.

De speciebus somnionum / & causis / & figuris / & significacionibus. Capitulum. XV.

Sunt autem multe species somnionum: & multiplices cause: & varie figure & significaciones. Aut enim insomnium: aut fantasma: aut somnium / aut oraculum: aut visio est. Porro insomnia ex ebrietate vel crapula: aut variis passionibus corporis / affectuumque tumultibus & reliquiis cogitationum frequentissime oriuntur. Unde & male sanis amantium mentibus insomnia nunquam desunt: quod prudenter innuit maro. Anna soror que me suspensam: insomnia terrenis. Multa viri virtus animo multosque rearsat: gentis honos / herent infixi in pectore vultus. Verbaque nec placidam / membris dat cura quietem. Hanc quoque dolentium: aut gaudentium: aut quos timoris vexat angustia: aut imoderate cupidinis ardor accendit non pretereunt passionem. **F**antasma est cum rerum ignote videntur species: qualitate vel quantitate: aut partium modo vel numero a natura discrepantes: ut si forte nec pes / nec caput viri reddatur forme dum tetrum desinit in piscem: mulier formosa superne. Has quidem species ex infirmitate mentis & corporis tradunt phisici provenire: eanimque causas magis attendunt quam ex eis aliquas significaciones. In quo genere & ephialtes / quo quis variis pressuris quodam quasi interuigilio sed somno potius inquieto / opinans se vigilare cum dormiat putatur ab aliis quo interim pregruari conuenerandum arbitrantur. Queque

Insomnia

Insomnia

Insomnia

Insomnia

Insomnia vbi
proveniunt.

Virgil. in pnc
ci. qru lib.

Fantasma
quid est.

Fantasma vbi
procedat.

Virgil. in pnc
ci. qru lib.

dem omnia medicorum potius indigent cura q̄ ventilatiōe no-
stra: presertim cum nihil in eis verum appareat nisi q̄ verissi-
me sunt & molestissime passiones. ¶ Somnium vero cuius
appellatio communis est: licet in specie ppria cēseat: per que-
dam inuolucra rerum gerit ymagines / in quibus coniectarū p̄-
cipue disciplina versatur: & nunc suum cuiusq; est: nunc alienū /
modo commune: interdum publicum aut generale est. In his
vero omnibus qualitas personarum rerum & temporum dili-
gentissime obseruatur: vt enim ait nestor. De statu publico re-
gis credatur somnio aut eius qui magistratum gerit: vel re qui-
dem: vel rei vicina predestinatiōe: Aut si publice fortune signū
ostensū est multis: vt in eo q̄ pluribus ratiois ciuibus fm quos-
dam sibilla interprete de mysterio incarnationis reuelatū scri-
bitur. Hec quidem non modo incarnationis: sed passionis / ascē-
sionis post resurrectionem / aduentus quoq; secundi interpre-
docente & dictante spiritu patefecit archana: sicut in versibus
sibillinis manifeste reperies. Quorum istud (sicut in plerisq;
patrum scripturis inuenitur) initium est. Iudicii signum tellus
sudore madescet. Si vero apices capitales singulorum versuum
ex ordine coniungantur ad confundendam perfidiā iudeorū hoc
inuenietur expressum. Iesus xps: teio: sother nisi qd̄ in lingua la-
tina grecarum litterarum proprietates ad plenum non potuit ob-
seruari. Ipsos vero versus vt opinor apud beatū augustinum in
libro de ciuitate dei inuenies. ¶ Est ergo mystice visionis eius
caput / & summa intentio / iesum qui prefigurabatur indubitan-
ter esse filium dei viui: hominem verum / iudicem omnium / re-
gem eternum: remuneratorem sperantium in se / auctorem vi-
ti / eterne beatitudinis ex gratia largitorem. Re quidem vel rei
vicina predestinatione ideo dictum est: quia magistratus nunc
presens intelligitur nunc futurus. ¶ Excidium quippe numan-
cie iuniori innotuit affricano: dū adhuc esset pene miles. ¶ Dū
autimnus adultus aut prerruptus est / somnia frequentius eua-
nescent. Arborum namq; labentibus foliis insomniorum vani-
tas dñatur: quod & virgilius in libro in quo toti⁹ philosophie ris-
matur archana sensisse visus est: dum labentia folia apud infe-
ros variis somniis onerauit. ¶ Locorum quoq; diuersitas / va-
rias figuras quietis admittit: vt alia aliis / nunc horum: nunc il-
lorum somniorum vberiora sint. Locus namq; desertis aut pa-
lustris: eminentiori aut celebriori fantastiarum ymaginum / se-

Desomnio.

Nestor.

De p̄ sibilla
pluribus ciui-
bus romanis
de mysterio in-
carnationis re-
uelatum est.

Aerius.

Iesus christ⁹.

Augustinus.

Locus magnis
fantasticis.

cūdiōr est. Res quoq; interdū manifestius: interdū obscurius
 aperitur: et nunc seipsam animo ingerit: nunc intīmāte alio de-
 claratur. Cum vero luce immediata seipsam infundit/visio est/
 ex eo q̄ plena & vera species sui/oculis videatur esse subiecta:
 quale est/ q̄ cassandra omnino non visum a quo alexander hau-
 stoveneno perimendus erat agnouit: quia eū quies ei represen-
 tauerat. Porro visionum alia manifestior est/ vt que clara rei oc-
 currit imagine. Alia profundiorē desiderat intellectū: vt cū
 rem admixta species figurarum obnubilat: sicut est q̄ gaio cesa-
 re transito rubicone bellū patrie inferente/ ad designādū terro-
 rem ciuū/ qui erant per cōciuis iniuriā opprimēdi. Ingens visa
 duci patrie trepidātis imago duci suo denūciās: ne conciuēs ar-
 mis ciuilib⁹ ipugnaret. Publici nāq; imago iperū: publici met⁹
 & cesario noie prostrate vr̄bis erat indicio. Q̄ si iperū nullam in
 veritate q̄ sic apparet/ credit quis fuisse imaginē/ hystoriarū
 fide cerciorabitur. Cum enim maiestatem vr̄bis principes visi-
 bili specie censuerint honorandam exquisito artificio muliebrē
 formam/ que orbem dextra contineret/ in eris materia fieri stu-
 duerunt. Ea vero perfecta in forma egregia venusta quātitate:
 partium apta dispositione membris quoq; condecētib⁹: & si-
 bi inuicem congruentibus vniuersis: cum non tam populi exa-
 minationem q̄ admirationē plena sui commendatione depo-
 siceret: quidam solas tibias tante moli perferende inhabiles esse
 causati sunt. Quibus faber respondit eas vsq; quaq; sufficere/ do-
 nec virgo pareret/ omnino credens impossibilem virginis par-
 tum. Quod & christo nato impletum est: ea corruēte & fracta:
 quia humanum contrahitur vbi diuinum imperium dilatatur.
Cum vero res per quietem alio nunciante clarescit: si tamen
 enunciātis honesta cuiq; persona sit & venerabilis in oraculorū
 speciem cadit. Est enim oraculum (vt ait quidā) diuina volun-
 tas ore hominis enunciata. Hominis vero appellatiōe cēsetur:
 quicquid in specie videt hoīs: homo/ angel⁹ sit an deus: an que-
 nis alia creatura: p̄sona autē cuiusq; honesta ē & venerabilis: aut
 natura vt parētis: aut conditione vt dñi: aut moribus vt religio-
 si: aut fortuna vt magistrat⁹: aut religiōe vt dei angeli/ hoīs ve-
 sacris et cerimoniis diuinis consecrati. Ex quo apparet & si non
 simpliciter / tamen fm quid / personas arte coniectoria / non
 modo honestas: sed et detestabiles venerabilium nomine clau-
 di. **C**Sicut enim catholice religionis viri/ vero deo/ eisq; que

Hō de statua
 romane maie-
 statis in forā
 muliebri erea
 facta, cui⁹ tibi
 dicebant ina-
 biles/ q̄ corruit
 tpe natiuitatis
 xpi: qz faber
 ei⁹ auctor dixit
 rat eā suffice-
 re quousq; vir-
 go pareret.

Oraculū qd ē
 hoīs appella-
 tione qd conti-
 neat.

Quid est ser-
uire demōib?

Virgil. in. iij.
et. iij. encid.

Romanorum
perfidie.

Contra roma-
nos.

Juuenalis in
x. satyra.

Actuū. xj.

Constantinus.

Vide. l. scrinea-
rios. l. de te-
sta. mili.

numere eius sacra sunt / piam venerationē impendunt: ita he-
retice & superstitiose religionis homines / fictis numinib? imo-
potius veris demonibus & execrabilibus sacris eorum / nō de-
bitam reuerentiam que nulla est: sed turpissimum exhibent fas-
mulatum. Quod latius ex gētilium libris colligitur. ¶ Eneas
oraculorum iudicio promissam & quesitam inuenit ytaliam: &
in ea non tam numinum q̄ demonum nutu sedem statuit: & se-
mentem romani generis in orto qui eis cōplacuerat seminavit.
Quid enim aliud agit in somnis pater anchises: quid iupiter:
quid apollo: quid alii / quos longum est enarrare? Vnde si de se-
mine illo genus oritur toxicatum: impium in deum / crudele in
homines: persecutioni sanctorum inuigilans: fide cara / solem-
ni perfidia: seruire moribus: fastu regale: fedum auaritia / cupiditi-
tatib? insigne: superbia tumidum / omnimoda nequitia non fer-
endum / miraculis non debet ascribi cum autor eorum homici-
da fuerit ab initio: & a veritate deficiens / inuidie spiculo / orbi
terrarum infixit mortem. Qui ergo ex eo patre sunt: & si ei?
nequeant implere mensuram: solent tamen illius imitari mali-
ciam: licet in orto illo / nonnullas plantas / que virtutis fructum /
irrigatione apostolica faciunt: manu domini constat esse inser-
tas. Sed si quis ab initio vrbs condite / totam reuoluat hystoriā
eos ambitione & auaritia pre ceteris gētib? inueniet laborasse:
& variis seditionibus & plagis: totum concussisse orbem. Ipsi
quoq; tyrannidis & seditionum suarum tam crebra damna sen-
serunt vt vix quisq; principū eorum / ad exitum vite / natura dur-
cente / perueniret. Vnde & illud satyricum illis apertissime fa-
cit. Ad generum cereris sine cede aut sāguine pauci: descendūt
reges & sicca morte tyranni. ¶ In scripturis quoq; canonicis in-
ueniunt plurima oracula vt cū ioseph in somnis ab angelo sepi?
erudit magis iterdici? ne redeant ad herodē: docetur petrus in
reptilium lintheamine / plenitudinē gentiū colligendam. Et cū
visitato ab apostolis constantino: crucis erectū est in imperii ar-
ce vexillum / & pace ecclesiis restituta / maiestas orbis / publica
voce scriniorum aduocatorum: & iudicum / omnem victoriā
regnum & imperiū christi / esse personuit. ¶ Verum quia due
prime species omnino vane sunt: & in postremis / quasi visibili
specie / veritas mēti occurrit / mediam que corpori veritatis qua-
si velum figurarum oppandit diligentius exequimur.
¶ Generalia quedam de significationibus tam somniorum q̄
aliorum figuratum. Capitulum. XVI.